

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Vesperis. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40233

ritana Christus sermonem habuit. Hæc Anastasius Sinaita *lib. Comm. in Hexaem. 7. hora Nona* Cornelius Angelum vidit, *Act. 10.*

3 Ordo trium Horarum minorum habetur in Rubricis, ille idem qui legitur apud Hugonem *in Spec. Eccl. cap. 3.* in quo ex Amalar. *lib. 4. de Off. cap. 3.* impletur illud Apostoli ad Ephesios: In Psalmis, Hymnis, & Canticis (quæ Cantica exponit ille esse Responsorio breuia) cantantes, &c. Psalmi verò tres, inquit idem, protegunt nos in tribus horis sequentibus: nam quælibet ex his tribus horis tres continet temporis horas, vt patet; imò, vt idem ait *cap. 1. ibidem*, in Prima, Tertia, Sexta & Nona duodecim canimus Psalmos (in Festis) pro numero duodecim Horarum diei, vt Deo præsentem simus omnibus horis.

4 Addit Hugo *loco citato*, in Psalmis opera denotari, quia Psalterium manu sonatur; in Antiphona, quæ est reciproca, charitatem geminam: & coniungitur Psalmis, quia sine charitate nulla sunt & nullius meriti opera nostra: Capitulum autem esse exhortationem boni operis; Responsorium breue nouum opus bonum significare: in Versu ad Deum fructum boni operis contineri. & his positis, Oratio, seu Collecta in fine rectè concludit Horam.

De Vesperis.

C A P. V.

1 **V**espera à sidere quod Vesper nominatur, & decidente Sole oritur, inquit Isidorus *lib. 1. de Offic. cap. 20.* Sed ex Iansenio *in Concordia cap. 57.* latius

patet vocabulum: significat enim tempus tum ante Solis occasum, vt *Matth. 14.* Vespere factò actum est de satiandis quinque millibus; tum post occasum Solis, vt *ibidem* additur: Vespere autem factò solus erat ibi. Lucernarium dicebatur à Hieron. *in Epist. ad Latam*; & Lucernaris hora à Cassiano *lib. 3. de Can. cap. 3.* eò quòd dum lucernæ accenderentur, preces vespertinæ persolui solebant, ait Azor. *lib. 10. cap. 2. quæst. 10.* Duodecimam appellat Concilium Turonense *II. can. 19.* quia vltima diei hora recitabantur. Durandus *de Rit. lib. 3. cap. 11.* asserit, Ecclesiam constituisse, vt post Nonam decantarentur, quòd plures de populo adesse possent. Puto ergo, quòd tardiùs quàm nunc cantaretur Nona.

2 Certè à primis Vesperis inchoatur Festum. quod fortè à Dauide deduci potest: *Vespere*, inquit, *mane & meridie narrabo*, &c. *Psalmo 54.* docet Amalar. *de Ordine Antiph. cap. 16.* deductum ab Hebræis, quibus dictum est: *Festa vestra celebrabitur à vespera vsque ad vesperam.* Et verè magnitudo Festi exigit, vt priùs incipiat, hoc est à Vesperis pridianis; & tardiùs terminetur, id est vltimè ad Completocium diei Festi, *c. 2. de Ferijs, in princip.* Radulph. autem *Propos. 18.* assignat hunc ritum primarum Vesperarum Dominicis, & quibuscumq; Festis nouem Lectionum.

3 Primæ Vesperæ nobiliores sunt secundis, teste Amalar. *loco cit.* quod & hodie in Cappella Papali obseruatur, quæ non habet secundas Vesperas coram Papa, sed tantùm primas, quia initium Festi reputantur esse.

4 Præter ea quæ dicta sunt de paritate Vesperarum cum Laudibus ca-

pite 2. num. 5. hæc addi possunt in laudem Vesperarum: nam in Vesperis commemoratur Aduentus Domini vergente mundi vespere, Hugo in *Spec. cap. 3.* tum in Vesperis offerebant Abraham & Patriarchæ Sacrificia, Gemma *lib. 2. cap. 62.* tum commendatur Sacrificium vespertinum à Dauide *Psal. 140.*

5 Ordo in Rubricis nullam habet difficultatem. ad mysteria vocor. Nam quinque Psalmi Vulnera Christi recolenda movent; quorum vltimum Vulnerus hora vespertina fuit sacro lateri illarum, & in vespera mundi, Gemma *lib. 2. cap. 62.* Item, quia sicuti quinque sensibus quotidiano affectu tendimus ad tenebras; ita necesse est, vt initio noctis pro eis veniam precemur, Amalar. *lib. 4. de Offic. cap. 7.* qui & addit *ibidem*, quòd illis necesse est deplorare quinque carnales suos sensus, quibus occidit verus Sol; vt in Matutino, id est in euasione peccatorum, quando Sol eis iterum inchoat oriri, possint letari. Tenemus etiã quinque hos Psalmos quasi lampades virginum quinque, vt veniente nocte Domino obuiam eamus, ait idem *de Ord. Antiph. cap. 6.*

6 In Festis Sanctorum ijdem ferè dicuntur Psalmi qui in Dominica: quia sicuti Dominica victoriam Christi resurgentis repræsentat; ita Psalmi eiusdem victoriam per Christum resonant Electorum Domini, Amal. *lib. 4. cap. 7.*

7 De Capitulo, quod Lectionem vocat Amal. *ibidem*, & post Psalmos collocat: de Hymno, de quo Hugo post Capitulum in *Spec. cap. 3.* (non autem meminit Hymni Amal.) vt scilicet venienti Domino psallentes & iubilantes occurramus, ait Gemma

lib. 2. cap. 62. de Verbu, quo conuersi ad Deum cum virginibus quasi ostium pulsamus, Gemma *ibidem*, dicemus fufius in seq. Sectione.

8 Canticum *Magnificat* passim vocatur in Ordine Romano Euangelium, quia ita est *Luc. 1.* & cantatur in Vesperis ob multas causas. Primò, quia à Vesperis inchoatur festum, & hoc Canticum in Euangelio est in ordine primum. Secundò, Vesperæ sunt nobiliores Laudibus & Completorio; quibus idèd debetur Canticum nobilius. Teriò, quia sub vesperam beata Virgo peruenit in domum Elisabeth, quam salutauit, & Canticum statim hoc composuit, Benzoni in *Magn. libro 1. c. 20.* Quartò, Amalarius addit *de Ordine Antiphon. cap. 6.* vt Maria cum suo Cantico introducat virgines cum quinque lampadibus, hoc est Psalmis quinque, præparatas ad Christum. Quintò, *ex eodem libro 4. de Offic. cap. 7.* vt castigatis sensibus per quinque Psalmos, castigentur cogitationes cordis tumescantis cum humilitate, de qua in Cantico B. Virginis agitur. Sextò, vt animos fidelium frequentior Dominicæ incarnationis memoria (quotidie namque dicitur) ad affectum deuotionis accendat; & recogitata sapiùs exempla Genitricis illius in virtutum soliditate nos confirmet, & hoc præsertim in Vesperis: vt incumbente quietis tempore mens inde fatigata ad vnionem se suæ considerationis colligat, idem *ibidem*. Septimò, & est Duran. *lib. 5. cap. 9.* *ex Beda*, *Magnificat* cantatur ad Vesperas, quia in ipsa vespera mundi suo assensu beata Virgo mundo succurrit perditò; & ipsa est Vespera Stella maris. Octauò denique, in
sexta

sexta laude ex Horis septem conuenit hoc Canticum cantari, in quo Dominus ille uenisse dicitur, qui ad uesperam mundi uenit ad nos in sexta mundi ætate.

9 De Oratione, Precibus, Suffragijs, & sine Vesperarum suis locis in Sectione sequenti.

De Completorio.

CAP. VI.

1 **V**ox Completorium reperitur primò in *regula sancti Benedicti cap. 42.* Completam uocat Isidor. *lib. 1. de Off. cap. 21.* Vel quia in ea completur quotidianus usus cibi, potus & locutionis apud Regulares, ex Amalar. *lib. 4. de Offic. cap. 8.* Vel quia in Completorio summa est perfectio diuinorum Officiorum, ex eodem *de Ordine Ap- tiph. cap. 7.* Vel quia completur dies seruitutis nostræ, Gemma *lib. 2. c. 64.* Vel completur totum Officium diuinum, ait Beda in *lib. Medit. passion. Christi cap. 1.* Vel quia ipsamet dies completur ea hora, Archid. in *cap. Solent. de Consecr. Dist. 1.*

2 Eius origo rei desumi potest cum Isidoro loco citato à Dauide, qui *Psalmo 131. Si dederò somnum, ait, oculis meis, donec inueniam locum Domino;* vel à sancto Basilio, qui in *Reg. fusiùs disp. Interrog. 37.* meminit Psalmi *Qui habitat,* licet Basilium aliter explicet Francolin. *1. par. cap. 19. initio.* sed Durandus *de Rit. lib. 3. cap. 12.* quem sequuntur Azor. *lib. 10. cap. 2. quæst. 11.* & Suar. *lib. 4. de Hor. Can. cap. 5. num. 9.* explicat de Completorio. Colligit Suar. Completorium ex Ambr. *5. Hexaëm. cap. 12. & lib. 3. de Virginibus;* imò ex Cypriano uide-

tur posse colligi *lib. 1. de Oratione,* ubi ait: *Recedente Sole ac discedente necessariò rursus est orandum;* ubi in primo uerbo *recedente Vesperas,* in altero *discedente* notat Suar. Completorium. Verùm ijs primis temporibus rude fuit potiùs quàm completum Completorium.

3 Additum fuisse Cassiani tempore simul cum Prima, certum est, ut docuimus *suprà cap. 3. huius Sectionis;* ubi etiam cum Prima comparauimus Completorium.

4 Sequitur ex dictis, illud esse recitandum congruentiùs hora duodecima, nimirum quando Christus sepultura fuit traditus, in fine diei Parascæues, *Luc. 23.* quod fuse probat Francolin. *1. par. cap. 18.* sed ante diei finem (ut laici quoque interesse queant) statuisse Ecclesiam cantari posse, docet Durand. loco citato.

5 Hac autem Hora, inquit Turrecremata in *Regula sancti Benedicti Tractatu 107.* ut animalia à pastu reuerti solent; ita spiritus reuocandus est ab externis ad interiora. Item parandus est locus, in quo spiritus cum Deo quiescat; & contra fraudes dæmonum armandi sumus ante noctem, de quorum capite in Lectione breui dicitur: *Quærens quem deuoret.* Addit Hugo in *Spec. cap. 3.* Completorium significare gaudium Electorum, quod, completo eorum numero, complebit Deus in Sanctis suis in die generalis Resurrectionis in fine mundi; & idè in fine diei recitatur.

6 Ordo Completorij per se patet. Lectio breuis ortum habuit à Lectione, ad quam hora Completorij conueniebant, præsertim Monachi, sicut ad eandem diximus post Primam, ex *Regula sancti Benedicti cit. quod*